

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za eno-stopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vin.

Štev. 20.

V Celovcu, v petek, dne 3. aprila 1908.

Leto I.

Pašne in druge pravice v novejšem času.

Dalje.

Servitutni patent iz leta 1853 ima prevsem namen varovati in urediti kmetom njihove servitutne pravice na tujih, predvsem graščinskih zemljiščih, ta patent ima v očeh — vsaj po besedilu in duhu postave, — predvsem gospodarske koristi kmetov.

S 1. januarjem 1853 pa je stopila v veljavo obenem tudi gozdna postava, ki pa ima namen, ščititi ne le graščakom gozdove, ampak varovati gozdove sploh. Ne rečemo ravno, da bi bila ta gozdna postava neka konkurenčna postava s servitutnim patentom, vendar pa lahko trdimo, da imajo od te postave največ koristi posestniki gozdov in da je že marsikateri kmet moral okusiti vso trdost in težo te velevažne postave v varstvo gozdov. Ta postava ni imela od prvega početka naravnost namena biti neka protipeza že večkrat imenovani postavi iz leta 1853 (servitutnem patentu) v varstvo kmetskih servitut, a v resničnem življenju opazamo, da je temu vendarle tako. Tam, kjer se križajo kmetske pravice, tam, kjer trčita na tem polju skupaj graščak, posestnik gozda s kmetom, odloča v praktičnem življenju na korist gospoda in večkrat na škodo kmetu gozdarska postava s svojimi strogimi določili. Le prevečkrat se razlaga ta postava v korist gospoda, gozdnega posestnika, ki hoče svoje gozdove razširiti kolikor mogoče.

Temu nasproti pa hoče zopet kmet za svoje pravice vsega varstva, pridobiti jih ali vsaj utrditi. In tako opazamo ravno tako še danes vkljub vsem postavam še ravno tisti boj kakor poprej

med graščakom in njegovim podložnim, zdaj pa med lastnikom gozdov in poljedelcem, kmetom. Eden kakor drugi hoče razširiti svoje pravice v svojo korist, pri čemur nastane interesni boj. V tem boju pa podpira le preveč močnejšega, to je gospoda, ravno gozdna postava.

Gozdna postava hoče ohraniti ves gozdnati svet svojemu namenu, to se pravi, glavno in rekli bi edino načelo te postave je: kar je gozd, mora biti in vedno ostati gozd. Po tej postavi skoro ni mogoče napraviti iz gozda kaj drugega. In znano je, kako stroge kazni so postavljene za vsak najmanjši pregrešek zoper to postavo. Gozda se brez oblastvenega dovoljenja skoro dotakniti ne smeš, kjer si posekal, moraš takoj zopet zasaditi, v gotovih gozdovih sploh ne smeš sekati, v drugih pa zopet samo nekatera drevesa in pod gotovo kavcijo.

Gozdna postava pa se dotakne tudi drugih pravic, ki imajo kaj opraviti z gozdom, in v tem oziru so ravno pašne pravice najvažnejše. Tudi te pravice urejuje gozdna postava seveda na korist gozdov, gozdna postava te važne kmetske pravice omejuje, kolikor more, tako da se ravno pri teh pravicah najbolj kaže, da gozdna postava varuje tukaj močnejšega nasproti slabejšemu — kmetu.

Zato pa smatramo za neobhodno potrebno, da se pečamo v tem poglavju pri tej prevažni postavi ter jo našim kmetom v glavnih potezih kolikor mogoče po domače razložimo, predno govorimo naprej o naših kmečkih servitutnih pravicah.

Kakor zahteva servitutni patent, da mora graščak v prilog kmetu trpeti in dovoliti, da vozi, pase in izvršuje druge pravice kmet na graščin-

skem svetu, tako pa zahteva zopet gozdna postava, da mora kmet marsikaj dovoliti na svojem lastnem svetu, kar je v korist lastnika gozdov. In tu takoj naprej že omenjamo tista določila gozdne postave, vsled katerih je politična oblast upravičena ukazati kmetu, da trpi, da čez njegov svet spravi lastnik gozda les, drva in druge gozdne pridelke. Ta postava torej posega globoko v kmetske pravice, — zato hočemo v tem in naslednjem poglavju seznaniti ž njo naše kmete.

Gozdna postava razločuje med privatnimi, občinskimi (skupnimi) in državnimi gozdovi. Ta razlika pri marsičem pride v poštev, posebno pa tedaj, kadar se gre za to, da bi se gozdni svet izpremenil v drugačno zemljišče. Za vse gozdove brez razlike pa velja vrhovno in glavno pravilo: brez oblastnega dovoljenja se ne sme niti pedi gozdnega sveta odtegniti gozdni kulturi, to se pravi: gozdnega sveta se ne sme na lastno roko izpremeniti v kaj drugega kakor v gozd. Stroga kazen zadene tistega, ki bi si upal svojevoljno napraviti iz gozda na primer njivo ali travnik. Predno izda ali odreče gozdna oblast (okrajno glavarstvo) dovoljenje za izpremenitev gozdnega sveta se ima predvsem ozirati na javne koristi, potem pa zaslišati vse tiste, ki imajo kakšno pravico (tudi tiste, ki so intabulirani kot zastavni upniki), sploh vse interesente (zlasti v potrebi tudi sosedne lastnike gozdov), ako imajo kaj proti taki izpremembi. Zaslišati se imajo tudi izvedenci v gozdnih stvareh, potem šele razsodi okrajno glavarstvo, ali se taki prošnji ugodi ali ne. Oblast izda lahko tako dovoljenje tudi samo za gotov čas, to se pravi, da dovoli za gotovo dobo za drugačno uporabo, da pa ukaže po preteku te dobe zopet zasaditi drevje ter tako zopet izpre-

PODLISTEK.

Nekaj o mravljah.

Občudovanja vredna je marljivost mravelj. Kdo ne obstane rad tik mravljišča ter opazuje majhne živalice pri njihovem neumornem delovanju? Ta se potrudi, da spravi poginjenega hrošča v spodnje shrambe, ona zopet privleče breme, ki je trikrat večje od nje. Tako ima vsaka dosti opravka. Mravljišče mrgoli samih pridnih delavcev. Vsa dela se vrše v popolnem redu.

V Ameriki živi neka posebna vrsta mravelj, ki nabirajo strd ter jo shranjujejo za slabše čase. Zategadelj so tudi dobile ime »strdonosne mravlje.« Za shrambo strdi pa ne delajo piskercev kakor naše čebele, ampak da je bolj ročno, rabijo namreč mesto teh za shrambo ali lonce svoj lastni život in sicer zadek.

Amerikanski naravoslovec Mc. Cook, kateri je strdonosne mravlje dolgo opazoval, pravi, da shrani mravlja v svojem zadnjem delu primerno 0-40 gramov strdi, toraj več nego osemkrat toliko, kolikor tehtja cela mravlja.

Po dolgem težavnem opazovanju teh mravelj je tudi dognal, kje da nasrkajo mravlje toliko

medu. Komaj da solnce zaide, zapustijo delavci prostrano jamo ter hitijo k bližnjemu dobovemu grmu. Na vejah so namreč narastki, ki se imenujejo šiške (tudi doljice) in v katerih se najde zalega (jajčka) muhe šiškarice. Dokler se ógre (zalega) razvija, teče iz šiške vedno belkasta, sladka tekočina, ki služi mravljam kot strd. To tekočino hodijo lizat ter se je tako napijejo, da opazovalec vidi, kako se zadek vedno bolj in bolj napihuje. To delo traja celo noč, ki ga pa ne opravljajo vsi prebivalci mravljišča. Precejšen del jih ostane kot straža pri vhodu doma.

Ko se dani, se vračajo zadnji delavci proti svojemu domu. Toda vhod jim ni prej prost, nego da razodenejo svoje parole, kakor je to sploh navaša pri vseh mravljah, seveda na svoj način.

Ob tej priliki oddajo nekaj medu lačnim stražam; toda ne veliko, kajti večina se shrani. Kot posoda za to služijo delavci, ki imajo posebno nategljive zadnje dele. Tistim se še izdaja tudi ostala strd.

Za svoje bivališče kakor tudi za shrambo živčnih strdenih posod si napravijo mravlje storne jame v peščenjaku (v skali). Jama, ki jo je našel Mc. Cook v Ameriki, je bila 8 čevljev dolga, tri čevlje visoka, poldrug čevljev široka ter

zelo okusno izdelana. Na stropu jam pa so vi-sele posode, druga pri drugi in sicer po jamah z več tisoč prebivalci okoli šeststo.

Nabiranje strdi pa ne traja dolgo. Ako se iz ličinke (gosenice) razvije šiškarica, se odrastki posuše, studenci posahnejo in pasji dnevi se začnejo. V tem času pa se živi vse ljudstvo od medu pitanih mravelj.

Indijanci so že davno poznali take mravlje, katere hranijo v sebi med ali strd ter so jih zavoljo tega zasledovali in še sedaj se pri njih ta mravljična strd čisla kot posebno ukusna jed pri ženitbah in pojedinah.

Ker je pa zasledovanje mravelj zelo težavno, in ker množina strdi nikakor ne poplača truda, popušča njih zasledovanje.

Naravoslovec Mc. Cook je izračunil, da se še fund strdi od 1000 strdonosnih mravelj ne dobi. Dalje pravi, da sta morala dva delavca pol tedna obdelovati skalo, preden sta prišla do gnezda.

Tako vidimo, da imajo mravlje v svojem življenju in delu nekaj čisto podobnega kakor čebele.

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

meniti v gozde. Pri državnih gozdovih pa pridejo pri tem še vse drugi oziru v poštev, zlasti ima pri tem besedo tudi vojni minister, in predvsem seveda poljedelsko ministrstvo.

Tako vidimo, kako skrbi ta postava za varstvo gozdov, da, lahko rečemo, da je menda ni stvari v državi, za katero bi se država toliko brigala kakor ravno za gozdove.

Mislili bi, da so lastniki gozdov najsrečnejši državljani, ker postava tako zanje skrbi. Toda postava v marsičem skrbi bolj za stvar samo kakor za lastnike iste, in še za to včasih dosti preveč, tako da tu po vsej pravici lahko rečemo z Nemcem: „Das ist zu viel des Guten!“ In kjer je preveč dobrot, tam se kaj rade izpremenijo te dobrote v — slabo. Koristna, lepa in silno skrbna je ta postava na prvi pogled, toda ni vse zlato, kar se svetli, in tako je tudi z gozdno postavo.

Nadaljevanje sledi.

Podružnice Ciril-Methodove družbe na Koroškem.

Prva podlaga zdravega razvitka in pravega napredka narodovega je na podlagi materinega jezika urejeno šolstvo. Okoli šolskega vprašanja, ki stoji med zahtevami vseh kulturnih narodov na prvem mestu, se vrti tudi prihodnost koroških Slovencev. Šolsko vprašanje je, kakor za vse narode tako tudi za koroške Slovence, najvažnejše! Zato bi se pa morali koroški Slovenci za to pereče vprašanje veliko bolj zanimati, kakor se zanimajo v resnici. Sicer se je tuptam na shodih zaropotalo tudi o tem vprašanju par besedi, toda ostro zarisanega šolskega programa koroški Slovenci dosedaj niso imeli in ga tudi še danes nimajo. Od prvega do zadnjega bi morali biti uverjeni, da mora priti na Koroškem prejalislej do rešitve šolskega vprašanja in zategadelj bi se moralo vzbujati zanimanje za šolstvo in za visoki namen naše šolske družbe med našim ljudstvom dandanes še veliko bolj, nego kdaj poprej. Najlažje bi se to doseglo v podružnicah Ciril-Methodove družbe, ki so po svojem programu prava ljudsko-izobraževalna in družabna središča za vse stanove slovenskega ljudstva, če res izvršujejo svojo nalogo, so pa tudi najboljša opora naše šolske družbe. In ravno podružnice Ciril-Methodove družbe na Koroškem, ki so bile ustanovljene v prepričanju, da je usoda obmejnih Slovencev usoda celega slovenskega naroda, imajo nalogo, da vzbujajo v srcih slovenskega ljudstva narodno zavest in mu vcepijo mnenje, da je le pouk na podlagi materinega jezika vspešen in po naravnih in pedagoških zakonih edino pravilen. 18 podružnic Ciril-Methodove družbe obstoja na Koroškem, a 9 jih leta 1907 niti letnih prispevkov ni poslalo. 9 podružnic toraj leta 1906 niti letnega občnega zbora ni sklicalo. To je za koroške Slovence, ki so ponemčevanju najbolj izpostavljeni

in so družbine podpore najbolj potrebni, žalostno znamenje. Med njimi bi moralo biti zanimanje za šolsko družbo najbolj živahno. Morda bo kdo ugovarjal, da je letni občni zbor, pri katerem se pobirajo prispevki za družbo, itak najpoglavitejša prireditel vseke podružnice. Toda temu ni tako; podružnice ne smejo biti samo nabirališča letnih doneskov za družbo, ampak tudi vzgajališča svojih udov, in kot take imajo tako obširen delokrog, da bo vsak rodoljub, ki hoče žrtvovati svoje moči v blagostanje svojega naroda, kot živ podružnični ud prav lahko kaj pomagal. Sicer pa te vrstice niso namenjene toliko tistim podružnicam, ki prirejajo vsaj letne občne zборе in pobirajo pri članih prispevke za družbo. Namenjene so pa tembolj onim podružnicam, ki so ustanovljene menda samo za papir v takih krajih, kjer se ustanavljajo sedaj različna druga društva. Proti ustanavljanju dobrih drugih društev sicer nimamo nobenega ugovora, ker se narodna zavest vzbuja le po delu društev. Neoporekljiva resnica pa je, da bi vzorno delovanje že obstoječih podružnic nadomestilo zlahka marsikatero drugo slovensko društvo, ki morda sedaj prireja kake shode in predavanja, ki pa v narodnem oziru in za šolsko vprašanje ne vzbuja nobenega zanimanja. Mi opazujemo, da se taka nova društva, imenujejo se navadno „katoliška izobraževalna društva“, posebno napravljajo tudi v krajih, kjer je bila svoj čas z veliko narodno navdušenostjo ustanovljena podružnica naše šolske družbe. Podružnica se na tak način potisne čisto na stran, kakor da bi bile sedaj naenkrat kaj slabega. S tem se škoduje narodni zavesti, in šolski družbi, ki je za nas koroške Slovence že mnogo storila. To mora postati drugače. Razširjajmo med našim ljudstvom zanimanje za dobro šolo in našo šolsko družbo; tukaj leži naša boljša bodočnost in vsak, ki dela proti takemu napredku, je škodljivec naše bodočnosti.

Dopisi.

Jezersko. Velecenjeni gospod urednik! Nikar ne zamerite, ako sem vam poročal iz naše slavne Jezerske parkrat tudi o pretepih. Jaz mislim namreč, da se zna tudi pijanec in pretepač poboljšati, ako bere, kako grdo je to, in vidi, da se tako grdo obnašanje povsod zve.

Tudi danes Vas prosim, da mi odmerite v vrlem „Korošču“ skromen kotiček o nastopu dveh tukajšnjih bratcev. Dosedaj smo to namenoma zamolčali in sicer posebno iz dveh razlogov. Prvič sta nadepolna provzročitelja jezerska rojaka, oziroma sta v neposredni bližini Jezerskega doma, drugič sta pa — celo semkaj pristojna, potemtakem „najpristnejša“ Jezerjana. Ker pa je znani zagovornik tukajšnjih škandaloznih razmer dal v zadnjem „Miru“ nekako, ne povsem zlati resnici

odgovarjajoče pojasnilo, se naj zahvalita temu gospodu, če moramo sedaj govoriti tudi o teh slučajih.

Res je sicer, da je naše delavsko ljudstvo po pretežni večini iz „vroče“ Kranjske; vendar so nekateri prav marljivi. Znano pa je, da je temperament ondotnih prebivalcev živahnejši, to se pravi, Kranjec se hitreje razburi od Korošca. A da bi bili edino le Kranjci pretepači, da bi bili provzročitelji pobojev izključno le ti, ter da so vsi domači mladeniči popolnoma mirni in se le v sili branijo, ni resnično. In v dokaz zato navajam kar dva slučaja v vrlem „Korošču“. Izprva pa prosim, naj mi naši fantje, kar jih je pridnih in poštenih, oprostijo, če zopet „poštriham“ tiste, ki v svoji podivjanosti delajo sramoto celi občini.

Pred mesecem dni so obhajali pri zgornjem Verniku domači praznik — prašiče so klali. Ker je pri sličnih prilikah veliko več dela nego drugokrat, tedaj je lahko umevno, če so se ženske nekoliko zakasnile s kosilom. To pa ni bilo po volji bratoma Okorn, ki tam služita. Začela sta tako divje razbijati, da ju je moral gospodar na mah odpustiti. Bratca Okorn — kakor sem zgoraj navedel, „pristna“ Jezerjana — jo krenela naravnost v bližnjo gostilno, od koder sta se vrnila šele v noči, seveda vsak precej napit! V takem navdušenem stanju je menda človek nekoliko hrabrejši. Stopivši v stari dom, sta začela druge klicat na korajžo. Da ne bi bili skrili enega hlapca, bi bilo menda siromakovo življenje v nevarnosti. Ker pa zaželenega plena vkljub dolgotrajnemu brezuspešnemu iskanju nista mogla najti, še začneta vesti, kakor bi ju bil hudič obsedel. Zdajci sta začela pravcato nasilno rokovnjaško delo: zatvorjena vrata sta vrgla iz stežajev, hlapčevo posteljo sta izpraznila, jo postavila kvišku ter obesila posteljno pripravo črezenj, nedolžno peč sta strla in poleg tega zverinsko rjovela. Domači od sile prestrašeni so pozvali orožnika. A predno je ta pritekel na lice mesta, sta jo bila v pomirjenje domačih že odkurila proti očetovemu stanovanjsku. Navedeni slučaj se je prijavil sodišču, katero je vsakega precej kaznovalo.

Zdaj pa vprašam, ali mar take surovosti še hvalimo? Ali ni skrajni čas, da nastopimo sami proti takemu obnašanju, da nasprotniki ne zabavljajo čez nas še bolj? Mislim, da mi bo pritrdil vsak gospodar, ki ima take hlapce in vsak Slovenec sploh!

Bajdiše. (Poštni sel) bo začel s prvim aprilom hoditi iz Borovelj na Bajdiše. Tako se vsaj govori med našimi delavci. Ne vem, ali je ta vesela novica, ki se tukaj razširja, tudi resnična; povem samo to, da si Bajdišarji že davno želimo pismonoše, ki bi nam redno prinašal „pošto“ na Bajdiše. Bajdiše so industrijske in kot take stojijo s širnim svetom v zelo živahni zvezi, ki je dosedaj veliko trpela zato, ker nismo imeli poštnega sela. Če smemo upati, se bodo s prvim aprilom poštne razmere za naš kraj precej zboljšale. In to bo spet velik napredek za Bajdiše.

Golšovo pri Žihpoljah. Kopajnik v Humčah je odprl gostilno, katero so si Humčani že dolgo želeli. Prav je, da so jo dobili, ker so posebno v poletni vročini zares potrebni dobre pijače. Tuintam pa pridejo tudi Dravci po opravih v Humče in si radi privežejo duše z dobrim pivom ali vinom. Želeti bi bilo, da bi g. gostilničar Kopajnik zmirom točil pristno, dobro pijačo. Potem ga bodo vsi radi obiskovali. — Tik Drave ležijo Humče. Vendar je ta vas zelo prijazna in vabljiva. „Humška cerkvena“ stoji na majhnem hribčku, od koder je krasen razgled po celem Spodnjem Rožu. Sosedni Glinčani, katere loči od Humčanov de-roča Drava, prav radi prihajajo v Humče. Upamo, da bodo prišli sedaj, ko toči Kopajnik dobro kapljico, še rajši v naše prijazne kraje.

Slov. Plajberg. Odšel je od nas g. učitelj Tarmann v svoj rojstni kraj Zilo. Naslednik njegov menda še ni določen, zato ostanejo otroci za nekaj časa brez pouka. Seveda nam to ni po volji, ker tudi v naših gorskih krajih spoznavamo od dne do dne bolj potrebo učenja in korist izobrazbe. Saj je znano, da so Plajberžani bistre glave in marljivi. Zaradi tega postajajo naši gorski

Za kratek čas.

Dober svet. Gost (ki je dobil slabo natočen kozarec piva): „Koliko piva stočite na teden?“ Gostilničar: „Deset sodčkov.“ Gost: „Če se bode ravnali po mojem svetu, jih lahko stočite 11 na teden.“ Gostilničar: „O rad, prosim povejte!“ Gost: „Točite boljše mero!“

Radovednež. A: „Veš, kaj je danes najnovejšega v Podjurski dolini?“ — B: „Kaj?“ — A: „Lej ga, no, zato vprašam, ker ne vem.“

Dobrohotnost. Gostilničar: „Denar lahko shranite pri nas!“ Gost: „To se mi ne zdi potrebno.“ Gostilničar: „Zakaj pa ne, saj ga morate tako pri nas pustiti.“

Opravičenje. „No, koliko ste pa zapisali za ta dobrodelni namen?“ „Nič, veste, že v šoli sem imel nezadostno v pisanju.“

Ribniška. Ribničan pripoveduje: „Večkrat sem stavil v loterijo, pa nič zadel. Jezen grem pred tisto kolibo, kjer obešajo tiste „numare“, zgrabim gorjačo in precej zadenem vseh pet.“ — „Pa ste potlej kaj dobili?“ — „O, dobil bi bil, dobil — pa nisem čakal!“

Premeteni Jurče. Mati: „Miš je v mleko padla! Si jo li ven vzela?“ — Jurče: „Ne! Mačko sem vrgel noter, naj jo ven vzame.“

V bolnišnici. Bolnik: „Gospodje dohtarji, kaj vendar zbadate in režete po moji nogi?“ — „Krogelj iščemo.“ — „Ali niste mogli tega prej vprašati; krogelj imam jaz že davno — v žepu!“

Kaj je dobro na svetu? Izpovednik je tolažil umirajočo ženo z boljšim življenjem po smrti, ker na tem svetu tako ni nič dobrega. — „Oh pač; mesene klobase in svinjska reberca,“ vzdihnila je ženica.

Kateri je pametnejši? Trgovca K. in V. se pričkata, kateri je bolj premeten in spreten. K. reče: „Verjamite, da jaz vas stokrat prej prodam, ko vi mene enkrat.“ — V. se odreže: „Verjamem, kajti za vas bi nihče niti beliča ne hotel dati!“

Ta se zna ceniti. Sodnik: „Nerazumljivo mi je, kako ste mogli odpreti vse ključavnice in vrata, ne da bi bil kdo kaj slišal.“ — Tat: „Mislim, da tega ne razumete! Ako se hoče eden izmed nas preživeti na svetu, mora kaj znati. Malo pisati in obsojati uboge zatožence, to ni polovico tako težko.“

koti nekaterim pretesni in ti se podajo v svet, bodisi v dolino ali na Gorje kmetovat, ali pa v mesto delat in študirat. Tudi podjetnosti nam ne manjka, saj je skoraj vsa naša lesna trgovina, katera ni ravno majhna, v rokah domačih podjetnikov, kar je menda malokje drugod. Pa vse te dobre lastnosti bi se razvile še bolj z dobro šolo in zato želimo, da dobimo prav dobrega slovenskega učitelja.

Jezerko. (Odgovortistemu dopisniku v „Miru“, ki brani pretepače?) Skrajni čas je že bil, da ste v „Korošču“ začeli prijemati tiste fante, ki spravljajo našo vas in celo okolico s svojim pijančevanjem in vednim pretepavanjem v sramoto. Koliko škode imamo mi gospodarji, če dobimo take hlapce, koliko strahu moramo včasih prestati, koliko je potov in sitnostij, če moramo pričevati in koliko opravila imajo pri nas orožniki. Pred kratkim je deželno sodišče v Celovcu ob sodilo par takih pretepačev, ki so žalibog Jezerjani, na več mesecev ječe, ker so pri Karničarju razmesarili nekega hlapca. Zato tudi ni res, da bi se pri nas ljudstvo jezilo nad „Koroščem“; jezimo in razburjamo se čez take pretepače, in zdaj še tudi čez tistega, ki jih hoče braniti. Zato pa pravimo: „Prav ste imeli, če ste naše pretepače malo prijeli in prav hvaležni smo vam zato. Ker pa znamo brati, tudi sami vemo, da čez pridne naše fante nikdar niste kaj slabega rekli; zato tudi ne zastopimo, zakaj hujska tisti dopisnik proti „Korošču“, namesto, da bi tudi on malo oziral se na to, koliko trpimo gospodarji in naši pridni sinovi pred takimi pijanci. Grajati take ljudi in jih svariti, to je le dobro delo, nikakor pa ne proti veri in maternemu jeziku. Zato tudi ne zastopimo, zakaj vleče tisti gospod vero v to reč. V „Korošču“ smo brali dosedaj samo koristne reči in ga bomo zato radi brali tudi za naprej. Pa brez zamere. Kmet.

Št. Peter pri Vašinjah. (Poštne razmere.) Naš kraj leži na solčni strani Št. Peterske gore, eno uro hoda od mesta Velikovec in ima dvorazredno šolo, župnijski in občinski urad. Uradna pisma, ki se oddajo v soboto šolskemu vodstvu, občini ali župnijstvu, se sprejmejo šele v torek popoldan. Da se nujne zadeve pri takih razmerah nikakor ne morejo pravočasno rešiti, je umevno. Pošiljatve, ki pridejo v Velikovec v soboto po obhodu Št. Peterskega pismonoša, čakajo najmanj do prihodnje srede. Doposlane reči, ki lahko smrade, pridejo toraj popolnoma pokvarjene v roke sprejemnika. Ako kdo nena doma umre, se lahko zgodi, da se mrlič prej pokoplje, nego da naslovljenec sprejme naznanilo. Da so takšne razmere v kaki zakotni gorski vasi, ni nič posebnega. Da se pa kaj takega godi v kraju eno uro hoda od Velikovca, to pa presega vse meje, tembolj še, ker je blizu državne ceste z Velikovca v Grebinje in ker je v tem tri ure oddaljenem trgu vsakdanja poštna zveza, pri nas pa samo trikrat v tednu. Želeti bi bilo, da bi se vendar malo oziralo na želje občanov, da bi lažje porabljali prebivalci bližino mesta, ter da bi se navedene razmere kmalu odpravile.

Glinje. Nagle smrti je umrla gospa Ana Tratnik, gostilničarka na Trati pri Glinjah. Za njo žaluje mož, hčerka Pavla, omožena Spöck v Borovljah, in dva sina.

Podgora. Uslužbenci pri pivovarni Oblasser so zadnje dni začeli štrajkati, ker so bili preslabo plačani. Njih zahtevam se je ugodilo in so jim bile plače povišane.

Slovenci, ne zabite družbe SV. CIRILA IN METODA

Narodne zadeve.

Plemenit rodoljub. Inženir Viljem Polak, ki je zadnje nedeljo umrl v Trzinu, je zapustil družbi sv. Cirila in Metoda približno

188.000 K. Užitek od te glavnice ima deloma njegova soproga, deloma njegova sestra do svoje smrti. Tržiškemu Sokolu je zapustil blagi pokojnik 3000 K, slovenskemu bralnemu društvu v Trzinu 3000 K, otroškemu vrtcu 2000 K, za slovenska učila 1000 kron, dijaški kuhinji v Kranju 6000 K, za učitelja petja in godbe v Trzinu 6000 kron. Za slovenske tehnike je določil ustanovno glavnico 15.000 K. Slava takemu rodoljubu, kakršnega še ni rodila slovenska mati!

Zadružna zveza v Ljubljani je začela prav premišljeno izpodrivati Zadružno zvezo v Celju s Koroškega. Zadružni zvezi v Celju moramo biti Korošci hvaležni, ker nam je uredila na Koroškem mnogo posojilnic, ki sedaj kar najbolj uspevajo. Pa tudi sicer so gospodje od Zadružne zveze v Celju v narodnem in gospodarskem oziru podučevali in budili naše ljudstvo. Sedaj pa, ko gre žito v klasje, bi rada žela vse klerikalna Zadružna zveza v Ljubljani, obenem denarna organizacija dr. Šušteršiča v Ljubljani. Še ni preteklo par let, kar so naši voditelji zabavljali in zmerjali čez dr. Šušteršiča kar se je dalo. Bog ne daj, da bi se bila tedaj Zadružna zveza v Ljubljani upala prekoračiti naše meje. Sedaj pa je naenkrat vse pozabljeno — sedaj je zopet belo, kar je bilo prej črno! In mi bi vendar čisto nič ne rekli, ako bi Zadružna zveza v Ljubljani prišla na Koroško, da bi skupno z zadružno zvezo v Celju pomagala buditi in poučevati. Toda ravno to se ni zgodilo. Zadružni tečaj v Celovcu je bil napravljen brez sodelovanja v to bolj poklicane Celjske zveze in izkazalo se je, da je bil napravljen samo za to, da izpodmakne tla Zadružni zvezi v Celju, da jo očrni in sčasoma spravi s Koroškega. Gospod Pušenjak, katerega je Zadružna zveza v Celju pustila izučiti in ki je potem menda tudi v zahvalo prestopil k Zadružni zvezi v Ljubljani, ni samo čez vse pretege hvalil Zadružno zvezo v Ljubljani in nje poslovanje; on je tudi parkrat omenil, da je ta boljša, trdnjša, bolj praktična, bolj cena i. t. d. kakor Zadružna zveza v Celju. In to je bilo grdo; s tem se naši ljudi niso poučevali, ampak s tem se jim je jemalo le zaupanje v tisto zvezo, kateri se ima Koroška mnogo zahvaliti. To je bil namen splošnih predavanj. Toda tudi namen poučevanja v knjigovodstvu je bil isti. Knjige so boljše kakor pri Zadružni zvezi v Celju, se je trdilo in bilanca je lažja. V dokaz temu se je predložilo udeležnikom en cel kup raznih formularjev, v katere so potem obiskovalci morali vpisati razne številke in imena. Po 24 rubrik so imeli nakateri formularji in v teh rubrikah naj bi se naenkrat bili spoznali kmetijski fantje. Zato je treba znati že težavnejši del knjigovodstva prav dobro; za to so trgovske šole in navaden švindel je, če se pridiguje kmetiskim fantom, da se bodo v par dneh naučili tako težkega knjigovodstva. To bi bila lepa zmešnjava, če bi se pri naših posojilnicah upeljalo tako knjigovodstvo. In vendar se je tudi v tej točki trdilo, da je to knjigovodstvo boljše kot pri Zadružni zvezi v Celju. Sicer pa bomo o tem še pisali. Tudi vinska razstava v Celovcu je bila prav žalostna; razen par flaš, v katerih so bile prav dobre kapljice — je bilo vse drugo vino kislo, rezko in ubito; skratka ne za naše razmere! Še ena taka vinska razstava in Korošci bodo štajerska vina spoznali le s slabejše strani!

Svetovna politika.

Zunanja.

Visoka politika evropskih držav se zanima sedaj posebno za balkanske države! Odkar je minister Aehrenthal napovedal, da hoče Avstro-Ogrska zgraditi železnico skozi Sandžak novopazarski ter ustvariti tako direktno zvezo med Sarajevom (Budimpešto in Dunajem) ter med Solunom, od tedaj je **balkansko vprašanje** zopet na dnevnem redu in je od njega rešitve odvisna **bodočnost južnih Slovanov.**

Predvsem si moramo biti na jasnem, kaj hočejo **evropske velesile**, kakor Avstrija, Nemčija, Rusija, Angleška, Italija in Francoska.

Dočim skušajo Angleška, Francija, Rusija in Italija na različne načine **ohraniti ravnovesje na Balkanu** in z izdatnimi reformami preprečiti politične nemire, ki bi znale postati nevarne evropskemu miru, hodita Avstrija in Nemčija po drugih potih.

Te dni je bil na Dunaju nemški kancelar knez Bülow. Pravi vzrok njegovemu obisku je vse le pesek v oči. Vsakdo ve, da se **kuje nemško-avstrijsko-turška aljanca (zveza)**, ki je naperjena zoper življenje **Jugoslovanov.** Za sedaj naj ta aljanca zagotovi Turčiji njeno posest in jo obvaruje vplivom drugih držav v korist Slovanov, za kar bodo nemški trgovci in industrialci smeli žeti, kolikor bodo mogli. Da bi temu gospodarskemu zavzetju sledila prejalislej politična okupacija, to leži na dlani.

Kakor se vidi, je **balkansko vprašanje** postalo prav resno in zadobi lahko kritičen značaj.

To kaže potovanje črnogorskega kneza v Petrograd. Knez Nikola je že jako v letih in ne prenese več dolgih polovanj. A vzlic temu se je v spremstvu ruskega zastopnika na Cetinju, Aksimova, odpravil v Petrograd, **klicat Rusijo na pomoč zoper** namene Avstrije in Nemčije, ki hočeta s pomočjo turske vlade priti do svojih ciljev. Kakor se kaže, se jim pa to ne bo posrečilo.

Znotranja.

Kranjski deželni zbor je imel 27. m. m. svojo prvo sejo. Deželni glavar je Šuklje, namestnik bar. Lichtenberg. Odborniki za veleposestvo grof Barbo, za mesta dr. Tavčar, za kmetijske občine dr. Lampe, iz cele zbornice je bil izvoljen z nemškimi in klerikalni glasovi dr. Šušteršič. Soglasno je sprejet predlog, naj se izdela načrt novega deželnega volilnega reda, izbrana je v ta namen komisija 12 članov. V komisiji so zastopane vse tri stranke. Sprejet je tudi predlog, naj se otvori trgovska šola s slovenskim učnim jezikom v Ljubljani. Tej šoli naj se dodajo tečaji za posle bank in zadružništvo, šola naj se odpre s prihodnjim šolskim letom.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 2. aprila 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn . .	13.60
Rž	" . .	12.—
Oves	" . .	6.—
Koruza	" . .	10.—
Ajda	" . .	9.60
Ječmen	" . .	9.60
Fižol	kila . .	18 do 24 vin.
Špeh	kila . .	1.52 do 1.60
Meso (svinjsko)	" . .	1.40 " 1.50
Krma (sladka) . 100 kil . .		8.—
Krma (kislo) . 100 " . .		6.—
Slama . 100 " . .		5.40

Ali je priporočati majhno pritlikavo sadno drevje?

Pri vsaki hiši se nahajajo večkrat prostori, kjer se redijo samo koprive ali kake navadne rože.

Za izkoriščanje teh prostorov bi priporočal novo vrsto malega pritlikovega drevja. To drevje še dosedaj ni tako znano, a vendar se že vidi tuintam. Drevesček je sicer mali in potrebuje tudi mali prostor; ima pa tudi to posebno prednost, da zelo rad rodi in tudi lepši sad naša. Tudi v letih, ko ni bilo nič sadja, so pritlikovci bogato obrodili. Toraj dokaz, naj se napredni gospodarji tudi te vrste drevja z malimi poskusi poprimejo. Rastlinica ima več oblik, se lahko sadi namesto brajde ob obzidju kot špalirček, v gredo namesto kake prestarane vrtnice kot piramida, in tudi ob potih. Drevesčki zahtevajo sicer vrtnarsko znanje, posebno špalirček, piramida manj, pa to se že kmalu priuči. Slednjič

je vendar prijetno, če ima sadjar vsako leto rumenih jabolk na razpolago. Kaj more prijatelj sadja bolj veseliti, kakor ravno lepi sad in pridelek svojih rok? Sadje vendar v sedanjem času vsak čista in rabi in upati je sadjarjem vedno boljšega dobička.

Cepanje mladih piščet.

Mnogo piščet pogine vsled urne rasti tako po izvalitvi. Slaba so tako, da ne morejo držati kril kvišku, dirjajo semtertja in se šopirijo. Taka piščeta je treba takoj deti v topel hlev in jih hraniti z mesenimi odrezki, kuhanimi jajci, kuhano ržjo in razmočenim belim kruhom. Najpogosteje zbole v prvih štirinajstih dnevih, včasih pa šele v 5 do 6 tednih.

Oves.

Visoka cena in dobre žetve uplivajo, da kmetje v večji meri sejemo oves. Ker oves zelo rad rase, ga marsikdo slabo pognoji. Kdor dobro pognoji oves, bo dosegel dvojno žetev. Oves ne rabi kalija, ne fosforja, potrebuje pa dušika. Zato je gnojenje s čilskim solitrom na mestu in se izplača bolj kot drugod. Za hektar (1 $\frac{3}{4}$ orala) rabimo 150—200 kg čilskega salpetra, s katerim gnojimo 3 krat. Prva tretjina naj se trosi kmalu po setvi, druga, ko je setev vzknila, zadnja, ko oves prav dobro raste.

Vrednost svinjskega gnoja.

Vrtnarjem je dobro znano, da gre glavna solata rada prehitro v cvet, posebno ob suhem, vročem vremenu. Tej napaki se deloma odmore, če pognojimo zemljo, kamor sadimo solato, s čvrstim svinjskim gnojem. Ta gnoj se namreč razpušča le počasi in tudi upliva le počasi; zato rastline ne poženejo tako hitro. Tudi prehitra rast drugih rastlin se lahko omeji s svinjskim gnojem. Umen vrtnar doseže lahko s tem ravnanjem poznejši pridelek.

Nekaj o nasajanju sadnih dreves iz lastne drevesnice.

Vsak gospodar naj bi imel svojo malo drevesnico, iz katere bi lahko jemal sadna drevesca za nadomeščanje starih nerodovitnih dreves. Mala drevesnica bi mu bila razvedrilo ob nedeljah in praznikih, kajti drevesnica nudi vedno nekaj novega. Tukaj malo vsajeno drevesce ne poganja, tam je odžagal mali škodljivcev-rilček vršiček na novo požlahtnjenjem jablanu i. t. d.

Ako pa je gospodar primoran kupovati sadna drevesa iz daljnih krajev, se mu čestokrat prigodi, da drevesa ne rastejo, ker so se korenice na daljnem potu izsušile, da ne morejo več hrane srkati iz zemlje. Tako izsušena drevesa se morajo na koreninah do živega porezati in v mlačno vodo postaviti, dokler se korenine ne oživijo — potem šele se smejo nasaditi. Vsako novo nasajeno drevo, katero do junija ne požene, naj se potegne iz zemlje in na koreninah na novo do živega poreže in 1—2 dni v mlačno vodo postavi, da oživi in potem na novo vsadi. Na ta način se ravna tudi s cepičem za cepljenje. Ako cepiči niso shranjeni na primernem kraju, radi poženejo, preden jih moremo rabiti, ali pa se posušijo, da niso več za rabo.

Zato se priporoča cepiče bolj suho shranjevati, pred cepljenjem pa na spodnjem koncu do živega porezati, in potem v mlačno vodo postaviti, dokler niso popolnoma sveži. Šele potem se sme cepiti žnjimi. Ako se prvi dan ne oživijo, naj se porežejo na novo do živega in zopet postavijo v vodo. Tako se dajo veli, popolnoma izsušeni cepiči, kateri so mesec dni na solncu ležali, zopet oživeti in za cepljenje sposobne pripraviti. Cepiči, kateri se ne oživijo, naj se odstranijo.

Raznoterosti.

Prebrisan kmet. V neki vasi blizu Konstantinopelna na Turškem je nekemu revnemu kmetu žena smrtnonevarno zbolela. Poklicati je moral zdravnika. Ta je takoj prišel, poprej pa, ko je vstopil v sobo, kjer je ležala bolna kmetica, je slekel v predsobi zimsko suknjo in jo obesil na klin. Potem je vstopil k bolnici in se vsedel k njeni postelji. Obljubil je gotovo pomoč, a plačo za preiskavanja in zdravila je hotel imeti vnaprej in sicer je zahteval 40 kron. Kmet bi jih bil dal iz srca rad, če bi jih bil imel pri rokah, a bil je siromak; žena, ki je trpela hude bolečine, se mu je smilila globoko v srce in pomagal si je. Prosil je zdravnika, naj malo potrpi, on se vrne hitro nazaj in tako je ubogi kmetič odšel. V predsobi je vzel zdravnikovo suknjo in jo nesel naprodaj k bližnjemu sosеду, ki mu je takoj izplačal za suknjo 50 kron. Ves vesel se je vrnil kmetič v svojo hišo in izplačal zdravniku honorar 40 kron. Zdravnik je nato preiskal kmetico, določil bolezen in zapisal zdravila. A debelo je pogledal, ko je vstopil v predsobo — suknje ni bilo nikjer. Kmet je takoj obstal, zakaj in komu je prodal suknjo in zdravniku ni preostajalo drugega kakor da je šel k sosеду in kupil suknjo za 50 kron nazaj. Oddati je moral ves zaslužek in še 10 kron navrh za suknjo, turški kmet se je pa z ženo, ki je kmalu nato ozdravela, smejal, ker je tako imenitno opeharil zdravnika.

Delavci beže iz Amerike. Zadnje dni se je pripeljalo več tisoč delavcev iz Severne Amerike v Trst. Pripovedovali so o slabih razmerah v Ameriki. Položaj se še ne bo kmalu zravnil in zboljšal; zato pa spet svarimo naše delavce pred potovanjem v Ameriko.

Kaj vse še človek zmore, četudi je že prišel ob pamet. V deželni norišnici v Pragi se je zgodila pred kratkim grozovita nesreča. Bil je lep pomladanski dan in bolniki, ki še niso čisto nori, so se sprehajali po velikem vrtu. Naenkrat pa se enemu izmed nesrečnežev zmede v glavi in v blaznosti je vzel na bližnji mizi ležečo sekiro in preklal ž njo drugemu bolniku, ki je korakal v njegovi bližini, glavo na dva konca. Ta se je seveda takoj zgrudil mrtev na tla, znoreli morilec pa je v tem trenutku zbežal s sekiro na bližnje dravo in se kakor opica obešal po vejah. Strežniki so prihajali od vseh strani in vabili norca z drevesa, a vse je bilo zastoj. Znoreli morilec je sekal veje in jih metal na strežnike, kateri so stali pod drevesom. Poklicati so morali gasilno društvo, ki je pristavilo lestve k drevesu in spravilo norca na tla, da so ga potlej odpeljali nazaj v norišnico.

Črne koze v Rimu. V Rimu je v zadnjih tednih obolelo in umrlo precejšnje število oseb na črnih kozah. Oboleli so večinoma Nemci in Rusi. Vlada je dala zapreti in izolirati hotel „Ausonia“. Bolnišnica Fabiana je zastražena od vojaštva. Prebivalstvo je zelo vznemirjeno, mnogo Rimljanov je zapustilo mesto.

Silen potres so imeli v mestu Meksiki v Ameriki. Poškodovanih je več hiš, ranjene so štiri osebe. Istočasno je bil potres tudi v mehiškem mestu Mipali, ki ga je čisto razdejal. Izbruhnil je požar, da je sedaj vse v plamenu. Kdor je ostal živ, beži iz mesta. Mipala šteje 15.000 prebivalcev.

Cesarska dakeljna. Nemški cesar in cesarica sta se mudila minuli teden v Benetkah. Pri tem sta se pa šla dva cesarska dakeljna po mestu sprehajati brez nagobčnikov. Konjederec ju je zalotil in se skliceval, da so pred postavo tudi vsi dakeljni enaki. Vsled posredovanja policije sta dakeljna ušla smrtni nevarnosti. Pred postavo toraj tudi dakeljni niso enakovredni.

Maščevanje lekarnarjevo. K zdravniku dr. Vitolu v Neapolju je prinesel neki sluga zavoj. Doma je bila le zdravnikova žena in dva otroka. Ko so zavoj razvili, našli so v njem prijetno dišeč škarkl, katerega je mati dala otrokom jesti. Kmalu je pa dečku in deklici postalo slabo, padla sta

po tleh in se vila v groznih mukah. Ko je v tem prišel domov zdravnik, je dognal, da sta otroka zastrupljena s strihninom. Dečka je še rešil, deklica je pa umrla. Stvar so začeli takoj preiskavati in dognalo se je, da je škarkl poslal neki lekarnar (apotekar), katerega je dr. Vitolo naznanil, da je prodajal pokvarjena zdravila. Lekarnar se je za škodo, ki mu je nastala zaraditega, tako grozno maščeval.

Žena nočnega čuvaja. V Vel. Varadinu na Ogrskem je nočni čuvaj Banya, ki ima mlado in lepo ženo. Ker je bil mož cele noči v službi, je bilo ženski dolgčas, zato je pustila vedno okno odprto, da je prišel na obisk Jos. Borsi. Neko noč pa je šel mož mimo svoje hiše, ko se je Borsi ravno basal skozi okno. Žena, ki je pri oknu skrita čakala ljubimca, je opazila, da mož gleda, kako se tujec plazi skozi okno. Ženska na krivih potih pa navadno ne izgubi nikoli pameti, zato je brž odprla drugo okno ter začela v noč klicati na pomoč, češ, da se je tat vtihotapil v hišo. Mož hiti prestrašeni ženi na pomoč, ki pa se je med tem že dogovorila z ljubimcem, da se je dal prijeti kot tat ter je bil tudi obsojen na 6 tednov zavora. Seveda mu je obljubila žena za to pokoro primerno plačilo, ko se vrne iz ječe. Toda mož je imel zopet srečo. Neko noč je opazil, kako se plazi skozi okno drugega čuvaja, ki je bil popolnoma prost, človeško bitje. Takoj je tekel svojemu tovarišu na pomoč, toda pri njem ni našel tatu, temuč — svojo ženo. Sedaj ji menda ni več verjel.

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem.

52-1 Dobi jo zastoj in poštne prosto v 6

Labudovi lekarni, Frankobrod o. M.
(Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Ura z verižico za samo 2 kroni.

Radi nakupa večje množine ur, razpošilja šlezjska eksportna hiša: 1 krasno, pozlačeno, 36 ur ideočo precizijsko anker-uro z lepo verižico za samo **2 kroni**, kakor tudi 2letno pis-meno garancijo. Pošilja po povzetju 7 3—1

Šlezjska eksportna hiša
F. Windisch, Krakov št. Z/II.

Opomba. Ako ne ugaja, se vrne denar.

Pozor, čevljarji!

Naprodaj je **najnovejši in najmočnejši**

šivalni stroj

za šivanje podplatov

(Durchnaht-Maschine št. 4)

po jako ugodni ceni zaradi premalega prometa.

Več pove upravnistvo «Korošca». 8 3—3

5000 kron zaslužka

plačam onemu, ki mi dokaže, da moja čudezna zbirka

600 komadov za samo gld. 2-50
ni priložnostni nakup.

1 pristna švic. sistem Roskopf pat. žepna ura, natanko ideoča in regul. s pism. 3letno tovar. garancijo, 1 amer. zlato-double pancer verižica, 2 amer. zlato-double prstana (za gospoda in damo), 1 angl. pozlač. garnitura, obstoječa iz manšetnih, ovratnih in prsnih gumbov, 1 amer. žepni nož, 5 delni, 1 eleg. svilen ovratnica, barva in vzorec po želji, najnovejše, 1 krasna igla za kravate s Simili-briljantom, 1 dražestna damska broša, zadnja novost, 1 koristna potovalna garnitura, 1 eleg. usojena denarnaica, 1 par amer. butonov z imit. žlaht. kamni, 1 pat. angl. vremenski barometer, 1 salon-ki album s 36 umetniškimi in najlepšimi razgledi sveta, 1 krasen ovratni ali jasni kolije iz pristnih orientalskih biservov, 5 indijskih prorokov-hudičev, ki razveseljujejo vsako družbo in še 600 različnih stvari, ki se jih v vsaki hiši rabi. Vse skupaj z elegantno sistem Roskopf-patent-žepno uro, ki ima sama dvojno vrednost stane le **gld. 2-50**. — Razpošilja po povzetju ali ako se denar naprej pošlje (tudi pisemne znamke)

S. Urbach, svetovna razpošiljalnica
Krakov št. 375.

Pri naročbi 2 paketov se doda 1 prima angl. britev ali 6 ff. platnenih žepnih robcev. Za vse, kar ne ugaja, denar takoj nazaj, tako da je izključen vsak najmanjši risiko. 6 — 1